LT

EUROPOS CENTRINIS BANKAS

EUROPOS CENTRINIO BANKO NUOMONĖ

2005 m. rugsėjo 15 d.

Lietuvos banko prašymu
dėl mokėjimo priemonių statistinės atskaitomybės reikalavimų bendrųjų nuostatų projekto

(CON/2005/32)

Įžanga

1. 2005 m. rugpjūčio 5 d. Europos centrinis bankas (ECB) gavo Lietuvos banko prašymą pateikti nuomonę dėl Mokėjimo priemonių statistinės atskaitomybės reikalavimų bendrųjų nuostatų projekto (toliau – nuostatų projektas).

2. ECB kompetencija teikti nuomonę yra grindžiama 1998 m. birželio 29 d. Tarybos sprendimo 98/415/EB dėl nacionalinių institucijų konsultavimosi su Europos centriniu banku teisės akto projekto nuostatų klausimais[1] 2 straipsnio 1 dalies ketvirta įtrauka, kadangi nuostatų projektas yra susijęs su bankų ir mokėjimo sistemų statistikos rinkimu, kaupimu ir platinimu. Vadovaudamasi Europos centrinio banko darbo reglamento 17 straipsnio 5 dalies pirmu sakiniu, Valdančioji taryba priėmė šią nuomonę.

3. Pagal nuostatų projektą bankai, užsienio bankų filialai ir valstybės įmonė „Lietuvos paštas“ privalės Lietuvos bankui teikti duomenis apie mokėjimo priemones. Atskaitingieji agentai privalės naudoti nuostatų projekto priede pateiktą naują Mokėjimo priemonių ataskaitos 0607 formą (toliau – 0607 forma). Bendrais bruožais, turi būti teikiami duomenys apie atskaitingųjų agentų klientų aptarnavimo vietas, indėlių sąskaitas, mokėjimo operacijas, banko korteles ir įrenginius. Nuostatų projektas taip pat nustato, kad Lietuvos kredito unijų duomenys bus įvertinami remiantis Lietuvos banko atliekamais metiniais tyrimais.

4. Nuostatų projektas yra grindžiamas Lietuvos banko įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 9 punktu ir 54 straipsniu, kurie įgalina Lietuvos banką rinkti pinigų, bankų ir mokėjimo balanso statistiką, Lietuvos finansinės ir su ja susijusios statistikos duomenis, ir įpareigoja valdžios ir valdymo institucijas bei kitus juridinius asmenis pateikti Lietuvos bankui visą informaciją, reikalingą jo funkcijoms atlikti. ECB supranta, kad nuostatų projektas pakeis esamą 0607 formą, kuri yra taikoma tik bankams, ir kurią Lietuvos banko valdyba priėmė 2000 m. lapkričio mėnesį[2].

5. Europos centrinių bankų sistemos ir Europos centrinio banko statuto 5.2 straipsnis nustato, kad nacionaliniai centriniai bankai (NCB), kiek tai įmanoma, vykdo 5.1 straipsnyje aprašytus

---

1 OL L 189, 1998 7 3, p. 42.

2 Pagal 2000 m. lapkričio 30 d. Lietuvos banko valdybos nutarimą Nr. 158, su pakeitimais, padarytais 2002 m. lapkričio 28 d. Valdybos nutarimu Nr. 158.

uždavinius, t. y. statistinės informacijos rinkimą, kad galėtų vykdyti Europos centrinių bankų sistemos (ECBS) uždavinius. Be to, pagal 1998 m. lapkričio 23 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2533/98 dėl ECB renkamos statistinės informacijos[3] 4 straipsnį „valstybės narės veikia statistikos srityje ir visapusiškai bendradarbiauja su ECBS, kad garantuotų Statuto 5 straipsnyje nustatytų įsipareigojimų vykdymą“. Nors ECB statistinės atskaitomybės reikalavimai nėra tokie patys dalyvaujančioms ir nedalyvaujančioms valstybėms narėms, Statuto 5 straipsnis taikomas tiek dalyvaujančioms, tiek nedalyvaujančioms valstybėms narėms. Tai reiškia prievolę „nacionaliniu lygiu parengti ir įgyvendinti visas priemones, kurias valstybės narės laiko tinkamomis statistinei informacijai, reikalingai ECB statistinės atskaitomybės reikalavimams vykdyti, rinkti, ir laiku pasirengti statistikos srityje, kad jos galėtų tapti dalyvaujančiomis valstybėmis narėmis“[4].

Bendros pastabos ir prielaidos

6. Atrodo, kad nuostatų projektas bendrai atitinka dabartinius ECB „Mėlynojoje knygoje“[5] skelbtinos mokėjimo sistemų statistikos atskaitomybės reikalavimus, ir padėtų užtikrinti Lietuvos teikiamų duomenų išsamumą ir aukštą kokybę. Todėl ECB pritaria nuostatų projektui.

   Tuo pačiu ECB pažymi, kad statistinė informacija Mėlynajai knygai renkama remiantis specifikacijomis, dėl kurių ECB ir euro zonos NCB susitarė techniniame lygyje. Šios specifikacijos šiuo metu yra peržiūrimos siekiant įtraukti jas į privalomą teisės aktą. Todėl šiuo metu negalima atmesti galimybės, jog reikalavimai keisis. Šioje nuomonėje pateiktų ECB pastabų tikslas yra būti orientyru, įgalinančiu Lietuvos banką, ruošiantis euro įvedimui Lietuvoje, nustatyti savo statistinės atskaitomybės reikalavimus suderinant juos su Eurosistemos reikalavimais.

7. ECB supranta, kad kiti Mėlynajai knygai reikalingi duomenys gali būti renkami remiantis skirtingais statistinės atskaitomybės reikalavimais ir (arba) iš skirtingų atskaitingųjų agentų, ir kad dėl to tokie papildomi reikalavimai nebuvo įtraukti į nuostatų projektą.

   Konkrečiai, ECB pastabos yra grindžiamos šiomis prielaidomis. Pirma, Mėlynajai knygai (2 – 4 lentelėms ir iš dalies 5 lentelei) reikalingi duomenys apie balanso straipsnius bei banknotus ir monetas būtų arba renkami atskirai, įvedus eurą Lietuvoje, pagal 2001 m. lapkričio 22 d. Europos centrinio banko reglamentą (EB) Nr. 2423/2001 dėl pinigų finansinių institucijų sektoriaus konsoliduoto balanso (ECB/2001/13)[6], arba Lietuvos bankas juos jau turi. Antra, Mėlynajai knygai (9 ir 10 lentelėms) reikalingi duomenys apie įvairių mokėjimų negrynaisiais pinigais priemonių rodiklius būtų renkami atskirai iš pačių sistemų, t.y. didelės vertės mokėjimo sistemų ir mažmeninių mokėjimų sistemų. Trečia, statistinėms lentelėms apie vertybinių popierių atsiskaitymo sistemas rengti reikalingi duomenys taip pat būtų renkami atskirai, kadangi

3 OL L 318, 1998 11 27, p. 8.

4 Reglamento (EB) Nr. 2533/98 17 konstatuojamoji dalis.

5 „Mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemos Europos Sąjungoje“. Trečiasis leidimas paskelbtas 2001 m. birželį. Papildymas, įtraukiantis 2003 m. skaičius, paskelbtas 2005 m. rugpjūtį.

6 OL L 333, 2001 12 17, p. 1.

0607 forma jų neapima. Galiausiai Mėlynajai knygai (5 – 8 lentelėms) rengti reikalingi likusieji duomenys būtų renkami remiantis 0607 forma.

8. Į atskaitingųjų agentų visumą būtų tinkama apsvarstyti įtraukti visas kitas įstaigas, teikiančias mokėjimo paslaugas Lietuvoje. Pažymima, kad šiuo metu vyksta diskusija Bendrijos lygiu dėl naujų teisės aktų mokėjimo sistemų srityje.

Techninės pastabos dėl nuostatų projekto

9. Tolesnėse pastraipose ECB pateikia pastabas dėl: (i) nuostatų projekto bendrųjų nuostatų ir atskaitingųjų agentų visumos (I – IV skirsniai); (ii) statistinės atskaitomybės rodiklių apibrėžimų (V skirsnis); ir (iii) 0607 formos (pridėta prie bendrųjų nuostatų). Nuorodos į pastraipas ir skirsnius laikomos nuorodomis į atitinkamus nuostatų projekto ir 0607 formos pastraipas ir skirsnius, jei nenurodyta kitaip.

10. ECB neperžiūrėjo 0607 formoje pateiktų laiko eilučių kodų, kadangi jie laikomi nepatenkančiais i šio konsultavimosi sritį. Be to, nepateikiama informacija apie su eilučių raktais susijusi informacija apie raktų šeimos struktūrą ir kodų sąrašus.

Nuostatų projekto bendrosios nuostatos ir atskaitingieji agentai

11. ECB pažymi, kad nuostatų projekte siūlomas statistinės atskaitomybės dažnumas yra ketvirtinis (3.2 pastraipa), su 25 dienų pasibaigus ataskaitiniam laikotarpiui pateikimo terminu (9 pastraipa), ir kad tai viršija esamus Mėlynosios knygos reikalavimus dažnumui ir pateikimo terminui (6 – 10 lentelės), kurie yra metiniai su kelių mėnesiu terminu. Tačiau šiuo atžvilgiu aiški nuoroda į „kalendorinį ketvirtį“ nuostatų projekte ir (arba) 0607 formoje suteiktų daugiau aiškumo.

12. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos bankas, užsienio bankų filialai rezidentai ir kredito unijos[7] yra įtraukti į Lietuvos pinigų finansinių institucijų (PFI) sąrašą, ir kad visoms įmonėms, atitinkančioms PFI apibrėžimą, turėtų būti taikoma statistinė atskaitomybė, ECB siūlytų nuostatų projekte nustatyti, kad atskaitingųjų agentų visumą (6 pastraipa) sudaro visos įmonės, kurios atitinka PFI apibrėžimą, įskaitant, tačiau tuo neapsiribojant, Lietuvos banką, bankus rezidentus, užsienio bankų filialus ir kredito unijas, ir valstybės įmonę „Lietuvos paštas“. Tačiau ECB neprieštarauja, kad kredito unijų duomenys būtų vertinami remiantis metiniais tyrimais.

13. ECB supranta, kad, vadovaudamasis Lietuvos banko įstatymo 54[1] straipsniu, Lietuvos bankas gali skirti baudas ir delspinigius finansų įstaigoms už statistinės atskaitomybės reikalavimų pažeidimus. Todėl Lietuvos bankas turėtų tinkamus įgaliojimus taikyti sankcijas finansų įstaigoms, nors ECB pažymi, jog yra pavojus, kad valstybės įmonei „Lietuvos paštas“ ši sankcijų tvarka gali būti netaikoma.

Statistinės atskaitomybės rodiklių apibrėžimai

7 Dėl Lietuvoje įsteigtų kredito unijų, daroma nuoroda į 2005 m. balandžio 1 d. ECB nuomonę CON/2005/8 Lietuvos banko prašymu dėl nutarimo projekto dėl privalomųjų atsargų reikalavimų kredito įstaigoms.

14. Dėl statistinės atskaitomybės rodiklių apibrėžimų (V skirsnis) ECB pažymi, kad kai kurie apibrėžimai, pvz. „virtualios kortelės“ ir „kortelių atspaustuvai“, šiuo metu nėra nustatyti techniniuose susitarimuose tarp ECB ir NCB, tuo tarpu kai kurie kiti apibrėžimai, pvz. „banko kortelės“, „jungtinės kortelės“, „kredito kortelės“, „bankomatai, atliekantys grynųjų pinigų priėmimo operacijas“, „iš anksto apmokėtų banko kortelių skaitytuvai“, „iš anksto apmokėtų banko kortelių įkelties įrenginiai“, yra numatyti šiuose techniniuose susitarimuose, tačiau skirtingai. ECB supranta, kad neatitikimų priežastis yra skirtumai tarp kalbų ir nacionalinių teisės sistemų.

15. ECB pažymi, kad mokėjimai negrynaisiais pinigais (16 pastraipa) turėtų būti teikiami remiantis duomenimis, įrašomais tada, kai operacija inicijuojama (siunčiančioji šalis), išskyrus gautus tarptautinius mokėjimus (kaip nustatyta 22 pastraipoje). ECB siūlo tai paaiškinti 16 pastraipoje.

16. Kredito pervedimai (17 pastraipa) Mėlynosios knygos lentelėse ir ECB techninėje dokumentacijoje yra atskiriami į pervedimus popieriniu būdu ir nepopieriniu būdu. Tačiau 17 pastraipoje numatytas suskirstymas gali neapimti visų galimų variantų. Todėl ECB siūlo tiek į 17 pastraipą, tiek į 0607 formą įtraukti suskirstymą į kredito pervedimus popieriniu būdu ir nepopieriniu būdu, su galimybe skirstyti šias kategorijas dar smulkiau.

17. 21 pastraipos atžvilgiu ECB pažymi, kad joje minimos grynųjų pinigų operacijos yra tiesiogiai susijusios su klientų sąskaitomis klientų aptarnavimo vietose. Tačiau jei grynųjų pinigų operacijos atliekamos klientų aptarnavimo vietose ne klientų sąskaitoms, tokios operacijos apima vidinius arba išorinius lėšų pervedimus ir todėl turėtų būti laikomos kredito pervedimais. ECB siūlo tai paaiškinti 21 pastraipoje.

18. ECB supranta, kad duomenys apie banko korteles (23 pastraipa bei 0607 formos 14 – 22 ir 28 – 36 straipsniai) yra susiję su kredito įstaigų rezidenčių *išleistomis* kortelėmis, o ne su Lietuvoje *naudojamomis* kortelėmis. ECB siūlo tai nurodyti 23 pastraipoje. Be to, jis rekomenduoja išplėsti šios sąvokos apibrėžimą įtraukiant „schemas“ ir „schemų narius“ kaip galimus kortelių išleidėjus. Pastaroji pastaba taip pat būtų taikoma kredito kortelių apibrėžimui (28 pastraipa). Lietuvos bankas taip pat galėtų apsvarstyti galimybę naudoti bendresnę sąvoką „kortelės (mokėjimo kortelės)“, o ne „banko kortelės“.

19. ECB rekomenduoja, kad apibrėžimas „jungtinės kortelės“ (24 pastraipa) apimtų „debeto su atidėto lėšų nurašymo funkcija“, nes atrodo, jog šiuo metu to pasigendama.

20. Sąvokos „virtualios kortelės“ (30 pastraipa) atžvilgiu ECB supranta, kad duomenys apie tokiomis kortelėmis inicijuotas operacijas Mėlynajai knygai teikiami toje pačioje kategorijoje, kaip ir kredito pervedimai. ECB kviečia Lietuvos banką nuostatų projekte tai paaiškinti.

21. Sąvokos „debeto, debeto su atidėto lėšų nurašymo funkcija ir (arba) kredito kortelių skaitytuvai“ (35 pastraipa) atžvilgiu ECB mano, kad šiame apibrėžime minimi grynųjų pinigų pasiėmimai reiškia išimtinai grynųjų pinigų išdavimus, t.y. grynųjų pinigų pasiėmimus, kuriuos kortelės turėtojas atlieka drauge su ir tuo pačiu metu kaip ir mokėjimo operaciją komercinėse ar paslaugų bendrovėse. ECB rekomenduoja apibrėžti sąvoką „grynųjų pinigų išdavimai“ 35 pastraipoje.

Be to, ECB mano, kad Mėlynosios knygos kategorija „EFTPOS įrenginiai“ yra apskaičiuojama atsižvelgiant į debeto, debeto su atidėto lėšų nurašymo funkcija ir (arba) kredito kortelių skaitytuvus ir atimant kortelių atspaustuvus. Išsamumo ir patogumo dėlei ECB siūlo 35 pastraipoje apibrėžti EFTPOS įrenginius ir taip pat įtraukti šį straipsnį į 0607 formą.

22. Sąvokos „iš anksto apmokėtų banko kortelių įkelties įrenginiai“ (39 straipsnis) atžvilgiu ECB rekomenduoja ją pakeisti sąvoka „iš anksto apmokėtų banko kortelių įkelties/iškelties įrenginiai“, kad būtų aišku, jog tokie įrenginiai taip pat gali leisti iškrauti pinigų vertės vienetus.

0607 forma

23. ECB pažymi, kad 0607 forma ataskaitos valiuta nurodo Lietuvos litą. Tačiau nuostatų projektas nenustato, kaip kita valiuta vykdomos operacijos turi būti perskaičiuojamos Lietuvos litais. ECB rekomenduoja nuostatų projekte paaiškinti šį klausimą, nurodant į oficialų lito/euro keitimo kursą ir, kiek galima, kitus Lietuvos banko arba, įvedus eurą Lietuvoje, ECB skelbiamus valiutos keitimo kursus. Mažiausiai apsunkinantis būdas būtų apskaičiuoti visą operacijų sumą per ataskaitinį laikotarpį kiekvienai valiutai, naudojant vidutinį valiutos kursą per šį laikotarpį.

24. 0607 formos atžvilgiu ECB taip pat turi specialių pastabų. Mokėjimų negrynaisiais pinigais ir grynųjų pinigų operacijų klientų aptarnavimo vietose atžvilgiu (II skirsnis) ECB rekomenduoja įtraukti bendrus straipsnius, vadinamus „popieriniu būdu“ ir „nepopieriniu būdu“, kaip ir Mėlynojoje knygoje.

25. Šalies bankomatų ir kortelių skaitytuvų bei juose atliktų operacijų atžvilgiu (IV skirsnis) ECB rekomenduoja įtraukti sąvoką „iš jų EFTPOS įrenginiai“ (kaip nurodyta Mėlynosios knygos 6 lentelėje), kaip debeto, debeto su atidėto lėšų nurašymo funkcija ir (arba) kredito kortelių skaitytuvų (41 straipsnis) suskirstymo sudedamąją dalį.

26. ECB pažymi, kad straipsniai „Šalies kortelių skaitytuvuose atliktos operacijos (skaičius/vertė) šalyje išleistomis kortelėmis“ ir „Šalies kortelių skaitytuvuose atliktos operacijos (skaičius/vertė) užsienyje išleistomis kortelėmis“ (kaip nurodyta Mėlynosios knygos 7 ir 8 lentelėse), nėra nurodyti 0607 formoje. Panašiai, straipsnis „Užsienio kortelių skaitytuvuose atliktos operacijos (skaičius/vertė) šalyje išleistomis kortelėmis“ (kaip nurodyta Mėlynosios knygos 7 ir 8 lentelėse) nėra nurodytas 0607 formoje.

27. Ši nuomonė skelbiama ECB tinklalapyje.

Pasirašyta Frankfurte prie Maino, 2005 m. rugsėjo 15 d.

[parašas]

ECB pirmininkas

Jean-Claude TRICHET